

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ ДИСКУРС ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ГРАФІЧНОГО ДИЗАЙНУ ДО ЗАСТОСУВАННЯ КАЛІГРАФІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

В оглядовій статті представлено термінологічний дискурс проблеми підготовки майбутніх бакалаврів графічного дизайну до застосування каліграфії у професійній діяльності, що включає такі терміносполуки, як: «мистецька освіта», «дизайн-освіта», «дизайн», «графічний дизайн», «каліграфія», «шрифт», «шрифтовий дизайн» тощо. Обґрунтовано авторську дефініцію «національний шрифтовий дизайн». З'ясовано, що в сучасній підготовці дизайнерів у закладах вищої мистецької освіти актуалізується проблема оновлення змісту, форм, методів і технологій, зокрема цифрових, використання каліграфії, шрифтового дизайну на засадах національних традицій, обґрунтування методичних підходів до відтворення і створення українських шрифтових форм, типографіки, шрифту з використанням взірців національної культури. Наголошується на націєзбережувальних засадах шрифтового дизайну, що сприятиме утвердженню традицій, зміцненню національної ідентичності.

Ключові слова: *дизайн-освіта; мистецька освіта; графічний дизайн; каліграфія; шрифтовий дизайн; національний шрифтовий дизайн; підготовка майбутніх бакалаврів графічного дизайну в закладах вищої мистецької освіти.*

Постановка проблеми. У процесі реформаційних змін у сфері мистецької освіти України актуалізується проблема реалізації інновацій у всіх її складових – музичній, художній, хореографічній, дизайн-освіті тощо. У зв'язку з розвитком інноваційних цифрових технологій, тенденцією до естетизації у виробничих галузях набуває особливої популярності дизайн-освіта. Нині спостерігаємо значний інтерес до спеціальності «Графічний дизайн», адже надалі ця сфера зазнаватиме трансформацій відповідно до вимог ринку праці й набувати більшої зацікавленості серед молоді у зв'язку з можливістю професійної самореалізації у царині реклами, медіа, створення мистецького контенту для культурологічної, мистецтвознавчої та

інших дотичних соціокультурних просторів, у проєктній діяльності тощо. Саме тому є потреба в якісних змінах професійної підготовки майбутніх дизайнерів, графічних дизайнерів у закладах вищої мистецької освіти, насамперед на бакалаврському освітньому рівні.

Основним завданням професійної підготовки бакалаврів графічного дизайну є формування конкурентоспроможних кадрів, які зможуть реалізуватись у професійній і творчій діяльності, гнучко реагувати на сучасні виклики, професійно адаптуватися до реалій сьогодення на ринку праці. Виникає необхідність оновлення змісту, форм і методів підготовки майбутніх графічних дизайнерів у закладах вищої мистецької освіти, постійного продукування інновацій у методиці викладання основних дисциплін і актуалізації прогресивного мистецько-педагогічного досвіду.

У професійній підготовці майбутніх графічних дизайнерів одним із базових предметів є каліграфія, яка спрямована на формування у студентів широкого спектру фахових компетентностей, насамперед практико орієнтованих умінь, що забезпечує високий ступінь їхньої адаптивності, динамічності, інноваційності, креативності тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема професійної підготовки майбутніх графічних дизайнерів досліджувалась науковцями, педагогами-практиками в різних аспектах: у контексті визначення сучасних тенденцій розвитку мистецької освіти з урахуванням сучасних викликів (І. Губерський, А. Козир, А. Федорошин, О. Комаровська, Л. Кондрацька, Л. Масол, Г. Ніколаї, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Рудницька, Г. Сотська, Л. Оружа та ін.); з позиції аналізу специфіки розвитку дизайн-освіти в Україні й зарубіжжі (Є. Антонович, Т. Брюханова, В. Даниленко, Є. Лазарев, П. Татіївський, В. Тищенко, О. Трошкін, О. Фурса та ін.); в межах дослідження проблеми професійної підготовки бакалаврів із графічного дизайну (С. Алексєєва, Л. Оршанський, В. Прусак та ін.); у процесі окреслення можливостей каліграфії в українській і зарубіжній освітній і мистецькій практиці (Т. Барабаш, О. Дербілова, І. Дудник, Т. Іваненко, В. Мітченко, О. Храмова-Баранова, Ч. Чжоу та ін.). Однак є

необхідність ґрунтовного аналізу термінології порушеної наукової проблеми.

Метою статті є окреслення термінологічного дискурсу проблеми підготовки майбутніх бакалаврів графічного дизайну до застосування каліграфії у професійній діяльності та уточнення сутності базових понять дослідницької проблеми.

Методи дослідження. Задля вирішення мети використано методи теоретичного аналізу, який уможливив визначення сутнісних характеристик ключових понять дослідження; історико-джерелознавчого аналізу, котрий дав змогу вивчити витoki становлення й розвитку каліграфії і шрифтового дизайну.

Виклад основного матеріалу. Проблема підготовки майбутнього бакалавра графічного дизайну до застосування каліграфії в професійній діяльності пов'язана з необхідністю формування у студентів необхідних компетенцій у сфері каліграфії і шрифтового дизайну як націєзбережувального і націєтворчого складника сучасного інформаційного простору. В науково-освітньому просторі акцентується увага на потенціалі мистецької освіти в соціокультурному розвитку особистості й соціуму загалом, що полягає в опануванні культурних цінностей крізь призму мистецьких явищ, формуванні ціннісного ставлення до мистецтва, розвитку компетентностей із різних видів мистецтва з урахуванням традицій та інновацій, а також сучасних соціальних, інформаційних, виробничих викликів.

На переконання Г. Падалки, «мистецька освіта – процес і результат освоєння суб'єктом істотних властивостей навколишньої дійсності, відтвореної у художніх образах. Змістом мистецької освіти є спрямована на загальний і художній розвиток особистості система педагогічно адаптованих художньо-практичних умінь, навичок, знань, досвіду ціннісного ставлення до мистецтва, досвіду творчої діяльності» (Падалка, 2009, с. 3).

В українській освіті актуалізувалась проблема підготовки фахівців мистецької освіти (вчителів і викладачів мистецьких дисциплін, дизайнерів, художників, музикантів тощо) із залученням національного досвіду, що передбачає урахування націєтворчих складників у змісті підготовки, формах і методах навчання. О. Комаровська, О. Просіна з цього приводу зазначають,

що в мистецькій галузі має враховуватися така спрямованість навчання, як «утвердження здатності до національної самоідентифікації у згармонізованому міжкультурному діалозі; ця вимога особливо загострюється нині у зв'язку з суперечливими процесами, зумовленими, зокрема, політичними подіями; аксіоматичним є посилення виховної функції мистецької освіти щодо формування людини – патріота своєї держави; мистецтво в цьому аспекті має необмежені можливості впливати на емоційно-почуттєву сферу, оскільки «оперує» творами як концентратом емоційної енергії народу, енергетичним зарядом, утіленим авторами в художніх образах» (Комаровська, Просіна, 2020, с. 2). Науковці переконують у тому, що мистецька галузь має базуватися на національних взірцях, що особливо загострюється в умовах військової агресії РФ проти України, адже мистецтво стає вагомим чинником національної ідентифікації у світі.

Однією зі складових мистецької освіти є *дизайн-освіта*, що ґрунтується на національних зразках художньо-промислової галузі, художньої освіти, ремісничих традиціях. Вплив національної дизайн-освіти визначається широким спектром соціокультурних, інформаційних, культуротворчих функцій, що уможливають мистецький поступ певного етносу. О. Фурса обґрунтовує, що дизайн-освіта – це, по-перше, «культурно-історичне явище, яке розгортається у взаємодії з науково-технічною та візуальною, художньою культурою і відображає вплив новацій і винаходів на розвиток культури і послідовні зусилля людства щодо оволодіння проектно-художньою діяльністю як важливим видом синтетичної інженерної і художньої творчості», а по-друге, «продукт культури, інструмент культурного будівництва і фактор, який активно її формує» (Фурса, 2014, с. 16-17).

Варто зауважити, що в сучасному контексті дизайн-освіта пов'язана з динамічними змінами в культурі та виробництві, у сфері медіа відповідно до викликів і інновацій, спродукованих у результаті соціокультурного та технічного розвитку суспільства. Дослідники вважають, що дизайн-освіта має розвиватися з урахуванням запитів соціальних груп, окремих особистостей,

зважати на регіональні й локальні особливості розвитку, актуалізувати традиції художньо-промислової, художньої освіти й імплементувати кращі інноваційні практики, зумовлені змінами у віртуальному просторі, цифрових технологіях тощо. Крім того, слушною є думка про те, що дизайн-освіта через мистецькі техніки, інновації, проєктну діяльність виконує важливу суспільну комунікативну функцію через візуальне мистецтво. Так, В. Титаренко наголошує: «... дизайн-освіта – це цілеспрямована художньо-проєктна діяльність, що поєднує професійні та наукові знання на основі розуміння проблем людського життя і спілкування з навколишнім середовищем;... це інструмент формування художньо-естетичної культури суспільства. Вона готує професійних фахівців, а через них і суспільство до сприйняття візуально-комунікативних процесів» (Титаренко, 2016, с. 288).

Досліджуючи питання підготовки майбутніх бакалаврів графічного дизайну до застосування мистецтва каліграфії у професійній діяльності, необхідно здійснити дефінітивний аналіз понять «дизайн» і «графічний дизайн».

У контексті уточнення сутності поняття «дизайн» з проєкцією на сучасність вважаємо показовими положення дослідників про функціонування дизайну у сфері предметності духовної і матеріальної культур. Так, С. Захарова вважає, що «дизайн функціонує у проєктних формах її буття», тому «серед основних типів проєктів виокремлюються технічні, соціальні, педагогічні, релігійні, проєкти ігрової свідомості, художньо-образні проєкти, художньо-технічні проєкти», а «у сфері матеріальної культури дизайн реалізується у вигляді речей, які розділяються на: практично корисні речі (утилітарно самоцільні); символічні; ритуально-обрядові (семіотично самоцільні); декоративні (естетично і гедоністично самоцільні); ігрові; художньо-мистецькі речі (Захарова, 2010, с. 85).

Отже, в нашому дослідженні дизайн – це вид мистецтва, спрямований на художнє конструювання предметного простору через застосування потенціалу художньо-промислового виробництва, декоративно-прикладного мистецтва з метою естетизації

побуту, професійного середовища на основі національної, етнічної, культурної ідентичності.

Однією зі сфер дизайн-освіти є *графічний дизайн*. Функції графічного дизайну зумовлені специфікою його видів та пов'язані з візуалізацією інформації як у предметному середовищі, так і віртуальному просторі. Відповідно ключовими є власне смисловий і формотворчий аспекти візуалізації певних образів: сенс, смисл образу та його формальне вираження через слова, зображення тощо. У довідникових виданнях акцентується увага на класифікації типів графічного дизайну з урахуванням його змістових і формальних аспектів: книжкова і газетно-журнальна графіка, рекламна графіка і плакат, промислова графіка (товарні й фірмові знаки, упаковка тощо), системи візуальної комунікації, суперграфіка (великомасштабні графічні елементи міського середовища) (Яковлев, 2010, с. 105). Його спрямовано «на візуалізацію інформації, на створення графічних знакових систем для предметного середовища, розроблення графічних елементів для промислових виробів, конструктивного та графічного рішення пакування, іншої рекламної та поліграфічної продукції і передбачає тиражування засобами поліграфії або масове відтворення за допомогою будь-яких інших каналів візуальної комунікації» (Бойчук, Голобородько, Опалев, Сбітнєва, 2021, с. 55).

Отже, дефінітивний аналіз поняття «графічний дизайн» дав змогу уточнити його визначення як різновиду дизайну, метою якого є забезпечення візуальної комунікації та проектування візуальних і смислових образів, знаків шляхом одночасної художньої, проєктної, технічної, конструкторської діяльності та застосування інформаційних технологій задля візуалізації й естетизації навколишнього середовища, створення якісного інформаційного простору на підприємстві, у громаді, на рівні держави тощо.

У межах нашого дослідження важливо окреслити сутність поняття *професійної підготовки бакалаврів із графічного дизайну*.

В. Прусак обґрунтовує, що підготовка майбутніх дизайнерів включає такі складники:

- *загальнотеоретична*, котра потребує вивчення теоретичних дисциплін гуманітарного і соціально-економічного змісту, дисциплін історико-культурного циклу, соціологічні, соціально-психологічні та педагогічні знання;

- *загальнохудожня* – передбачає опанування методики та техніки зображення, спонукає до процесу образотворчості;

- *професійно орієнтована* – забезпечує вміння творити нові форми, гармонійне середовище життєдіяльності людини від ідеї до її реалізації в матеріалі;

- *інженерно-технічна та технологічна* – націлює на засвоєння техніки та принципів конструювання, технологій матеріалів і виробництва речей, обладнання та допоміжного інструментарію, чинних стандартів і технічних умов на виробі;

- *організаційно-технічна* – включає оволодіння принципами і прийомами збирання, систематизації та використання інформації й проведення дослідницької діяльності зі спеціальності, організаційно-управлінські та економічні аспекти роботи підприємств, різних видів діяльності, проєктно-конструкторських організацій, питання безпеки життєдіяльності (Прусак, 2006). Означені складові професійної підготовки бакалаврів з графічного дизайну варто спроектувати на професійну компетентність, а також спектр професійно важливих якостей, які визначають ступінь професіоналізму майбутніх фахівців, де особливе значення має готовність до застосування каліграфії у професійній діяльності.

В умовах соціокультурних зрушень, інноваційних процесів у дизайн-освіті актуалізується реалізація компетентнісного підходу, що передбачає формування спектру професійних компетентностей, визначених у стандартах зі спеціальності 022 Дизайн. На переконання Л. Пляки, «компетентнісний підхід до підготовки майбутніх фахівців в набутті та розвитку у студентів під час навчання набору ключових, загальногалузевих та предметних компетентностей відзначає його успішну професійну діяльність. Компетентності включають професійні знання та вміння, що характеризують кваліфікацію, такі якості, як ініціативність, співпраця, здатність до роботи в колективі, комунікативні здібності, вміння вчитися, оцінювати, логічно мислити, відбирати

і використовувати відомості» (Пляка, 2016, с. 136-137). Майбутньому фахівцеві з графічного дизайну потрібно не лише бути обізнаним у багатьох сферах професійної діяльності, а й розуміти потреби суспільства й сприяти задоволенню цих потреб засобами графічного дизайну. Оскільки шрифти є впливовим фактором формування інформаційного простору людини, перед закладами вищої мистецької освіти постає завдання підготовки майбутнього фахівця до застосування каліграфії у професійній діяльності, де відповідні знання та навички є основою для створення високоякісного українського національного шрифтового дизайну.

Термін «каліграфія» з'явився багато тисячоліть тому й існує дотепер переважно як мистецтво гарного, чіткого і розбірливого письма. На нашу думку, поняття «каліграфія» сьогодні набув полісемантичного значення, яке ми пропонуємо розглядати так: «каліграфія (грец. *καλλος* – «гарне» + *γραφη* – «письмо») – мистецтво красивого, виразного письма, що глибоко пов'язане з історією писемності, стилістичною еволюцією та історією шрифту. Нині каліграфія широко застосовується в графічному дизайні та є основою для створення набірних шрифтів. Каліграфія часто зустрічається і в інших різновидах дизайну (дизайн середовища і промисловий дизайн) та образотворчому мистецтві (скульптура, ювелірне мистецтво, художній розпис тощо). Каліграфія також є формою вуличного мистецтва – каліграфічного графіті. Завдяки позитивному впливу на нейронні мережі мозку каліграфія є корисною для розвитку як дитини, так і дорослої людини, є ефективною арт-терапією для покращення когнітивних функцій мозку» (Шпак, 2023, с. 181). Дефінітивний аналіз поняття «каліграфія» дозволив уточнити його сутність як мистецтва красивого письма, яке сформовано історично, ґрунтується на національних мистецьких традиціях, становить основу для створення складального шрифту та розвивається у професійному середовищі.

Поняття «каліграфія» та «шрифт» історично пов'язані між собою та взаємодіють в сучасному дизайні. В. Мітченко визначає, шрифт (нім. *schrift*, від *schreiben* – писати) як графічне зображення

літер і знаків, що складають єдину стильову і композиційну систему, набір символів певного розміру і зображення. У вузькому друкарському розумінні шрифт – це набір друкованих літер, призначених для набору тексту (Мітченко, 2018, с. 16).

У сучасному науковому дискурсі поняття шрифт суголосне зі *шрифтовим дизайном* як складовою дизайн-освіти, адже йдеться про те, що дизайнер має вміти відібрати належні дизайнерські техніки, візуалізувати задум, образ відтворюваного явища предметного середовища. У лексикографічних виданнях шрифтовий дизайн визначається як «художнє проєктування шрифту, складального або індивідуального, що включає розробку способів і прийомів створення шрифтової композиції в книжковій і газетно-журнальній графіці, а також у промисловій графіці, системах візуальної комунікації, зокрема в архіграфіці, графіці міського середовища, природного ландшафту» (Яковлев, 2010, с. 379). У сучасному шрифтовому дизайні використовуються різні засоби, які поєднують традиції з інноваційними підходами. Так, для створення шрифту можуть використовуватись як традиційні, так і експериментальні інструменти, зокрема сучасні технології та програмне забезпечення. Такий широкий вибір інструментів і засобів дозволяє створювати шрифти з різноманітними стилістичними рішеннями та ефектами.

У сучасній мистецькій освіті, дизайн-освіті, насамперед у підготовці графічних дизайнерів у закладах вищої мистецької освіти, актуалізується проблема оновлення змісту, форм і методів застосування каліграфії, шрифтового дизайну на засадах національних традицій, обґрунтування методичних підходів до відтворення і створення українських шрифтових форм, типографіки, шрифту з використанням взірців національної культури. Вирішення цих проблем сприятиме відновленню, збереженню та розвитку національного культурного надбання і традицій, формуванню національної свідомості та піднесенню мистецтва загалом.

Нині у графічному дизайні спостерігається певне відродження традицій шрифтового дизайну на засадах історичних етнічних традицій з метою утвердження національної унікальності, автентичності, що є значним внеском у збереження культурної

спадщини та національної ідентичності. А. Дубровіна і С. Дороніна (2021) переконливо доводять, що «сучасне графічне шрифтове проектування в Україні набуває піднесення завдяки поглибленню осмислення ціннісних орієнтирів українського суспільства в напрямку ствердження національного стилю та плідним напрацюванням дизайнерів, що на гідному рівні втілюють найкращі вияви української культурної традиції» (с. 13).

На національній специфіці шрифтового дизайну наголошує В. Даниленко, який слушно вважає, що «дизайн має бути унікальним та відтворювати свою національну ідентичність», а тому «на сучасному етапі необхідним є створення нових форм, що прокладе шлях до формування і усвідомлення власних цінностей» (Даниленко, 2005).

А. Дубровіна і С. Дороніна (2021) схарактеризували ретроспективу становлення національного шрифтового дизайну загалом і шрифтового мистецтва зокрема, відзначаючи, що «на початку ХХ століття активізувалися спроби відродити українські шрифти. М. Кінарський і Г. Нарбут одними з перших намагалися письмово відродити культурну спадщину. Г. Нарбут створив для Української Народної Республіки абетку української мови... А. Кінарський проклав дорогу до книжкової графіки ... У радянській Україні форму друкарських шрифтів отримала лише розробка В. Хоменка, який був автором першого українського складального шрифту... У 2000 р. сучасний шрифтовий дизайнер В. Харик створив цифрову версію цієї гарнітури ... Визначною постаттю в історії українського сучасного шрифту є В. Чебаник, професор, художник-графік, каліграф, який понад 40 років досліджував літерну графіку та відтворював український алфавіт» (с. 12). Зі створенням В. Чебаником шрифту «Рутенія» пов'язано новий етап національного шрифтового дизайну, адже в ньому зосереджена увага на візуальному відтворенні української символіки на основі історичної кирилиці, специфіці етнічної шрифтової культури. Цей досвід підтверджує, що нині є потреба розвитку традицій та інновацій національного шрифтового дизайну, що є вагомим чинником національної ідентичності, засобом візуальної комунікації на рівні держави і світу.

У нашому дослідженні *національний шрифтовий дизайн* – це процес створення та відтворення шрифтів, які ґрунтуються на культурних традиціях та історичних особливостях певного народу з метою збереження національної ідентичності. Проектування національних шрифтів може включати елементи національної каліграфії, традиційні графічні символи та орнаменти.

Висновки. Отже, на основі аналізу наукових праць окреслено теоретичний дискурс проблеми дослідження, що включає такі терміносполуки, як: «мистецька освіта», «дизайн-освіта», «дизайн», «графічний дизайн», «каліграфія», «шрифт», «шрифтовий дизайн», «національний шрифтовий дизайн» тощо.

Уточнено сутність *дизайну* як виду мистецтва, що спрямований на художнє конструювання предметного простору шляхом застосування потенціалу художньо-промислового виробництва, декоративно-прикладного мистецтва з метою естетизації побуту, професійного середовища на основі національної, етнічної, культурної ідентичності.

«*Графічний дизайн*» – це різновид дизайну, метою якого є забезпечення візуальної комунікації та проектування візуальних і смислових образів, знаків шляхом одночасної художньої, проектної, технічної, конструкторської діяльності та застосування інформаційних технологій із метою візуалізації й естетизації навколишнього середовища, створення якісного інформаційного простору на підприємстві, у громаді, на рівні держави тощо.

Обґрунтовано авторську дефініцію *національного шрифтового дизайну* як процесу створення та відтворення шрифтів, що ґрунтується на культурних традиціях та історичних особливостях певного народу з метою збереження національної ідентичності.

З'ясовано, що у сучасній мистецькій освіті, дизайн-освіті, насамперед у підготовці дизайнерів у закладах вищої мистецької освіти актуалізується проблема оновлення змісту, форм і методів використання каліграфії, шрифтового дизайну на засадах національних традицій, обґрунтування методичних засад відтворення і створення українських шрифтових форм, типографіки, шрифту з використанням взірців національної культури. Націєзбережувальні засади шрифтового дизайну на сьогодні потребують нового осмислення, утвердження традицій і вивчення істо-

ричного досвіду, а також застосування сучасних цифрових технологій, що уможливить зміцнення національної ідентичності у сфері дизайн-освіти.

Предметом подальших досліджень має стати вивчення зарубіжного досвіду розвитку графічного дизайну, каліграфії, шрифтотворення; оновлення змісту, форм і методів майбутніх бакалаврів графічного дизайну з метою формування готовності до застосування каліграфії у професійній діяльності.

Список використаної літератури

- Бойчук, О. В., Голобородько, В. М., Опалев, М. Л., Сбітнєва, Н. Ф. (2021). *Дизайн і ергономіка: українсько-англійський термінологічний словник*. Харків: ХДАДМ.
- Даниленко, В. Я. (2005). *Дизайн України у світовому контексті художньо-проектної культури*: монографія. Харків: ХДАДМ; Колорит.
- Дубровіна, А. П., Дороніна, С. О. (2021). Український шрифт: витоки, етапи формування, стилістичні особливості. *Мистецтвознавчі записки*, 40, 10-14.
- Захарова, С. О. (2010). Дизайн як культурний феномен: теоретико-методологічний аналіз. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*, 42, 80-88.
- Комаровська, О. А., Просіна, О. В. (2020). Мистецька освіта: вектори реформування: За матеріалами обговорення проекту Державного стандарту базової середньої освіти в експертному середовищі 20 лютого 2020 р., м. Київ, Україна. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 2 (1), 1-6.
- Мітченко, В. С. (2018). *Каліграфія. Взаємовпливи шрифтів: теорія і практика; кирилиця і латиниця; історія і сучасність*. Київ: Laugus.
- Падалка, Г. М. (2009). Мистецька освіта: сучасні проблеми розвитку. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 14: Теорія і методика мистецької освіти*, 7 (12), 3-9.
- Пляка, Л. В., Тюріна, В. О. (2009). Професійна компетентність як фактор формування конкуретоспроможності майбутніх фахівців. В кн. *Молодіжна політика: проблеми і перспективи*: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (с. 135-137). Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ ім. Івана Франка.
- Прусак, В. Ф. (2006). *Організаційно-педагогічні засади підготовки майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах України*. (Дис. канд. пед. наук). Івано-Франківськ.
- Титаренко, В. (2016). Розвиток дизайн-освіти у вищих навчальних закладах України. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Педагогіка*, 2, 287-290.
- Фурса, О. О. (2014). *Тенденції розвитку дизайн-освіти в Україні (друга половина XX – початок XXI століття)*. (Автореф. дис. д-ра пед. наук). Житомир.
- Шпак, О. (2023). Сутність поняття «каліграфія»: теоретичний дискурс. В кн. *Society and Science Interconnection: scientific collection proceedings of the 2nd International scientific and practical conference (No 153, p. 177-182)*. Portugal. Взято з <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/3252/3285>
- Яковлев, М. І. (Ред.). (2010). *Дизайн: словник-довідник*. Ін-т проблем сучасного мистецтва НАМ України. Київ: Фенікс.

Olha Shpak

TERMINOLOGICAL DISCOURSE OF THE ISSUE OF PREPARING FUTURE BACHELORS OF GRAPHIC DESIGN FOR CALLIGRAPHY USAGE IN PROFESSIONAL ACTIVITIES

The review article presents the terminological discourse of the issue of training future bachelors of graphic design for calligraphy usage in professional activities, which includes such terms as “art education,” “design-education,” “design,” “graphic design,” “calligraphy,” “font,” “font design,” “national font design,” etc. The essence of design as a form of art aimed at the artistic construction of the subject space by applying the potential of artistic and industrial production, decorative and applied art with the aim of aestheticizing everyday life, the professional environment on the basis of national, ethnic, cultural identity has been clarified. The analysis of the category “graphic design” has made it possible to clarify its definition as a type of design, the purpose of which is to provide visual communication and project visual and meaningful images, and signs through simultaneous artistic, project, technical, design activities and information technologies used for the purpose of visualization and aestheticization of the environment, creation of a high-quality information space at the enterprise, in the community, at the state level, etc. The author’s definition of national font design as a process of creating and reproducing fonts based on cultural traditions and historical features of certain people with the aim of preserving national identity is substantiated.

It has been found that in modern art education, design education, primarily in the training of designers in institutions of higher art education, the problem of updating the content, forms, and methods of using calligraphy and font design on the basis of national traditions, substantiating the methodological principles of reproduction and creation of Ukrainian typefaces is actualized forms, typography, font using samples of national culture. Today, the national preservation principles of font design require a new understanding, the affirmation of traditions, and the study of historical experience, as well as the use of modern digital technologies, which will enable the strengthening of national identity in the field of design education.

Keywords: *design education; art education; graphic design; calligraphy; font design; national font design; training of future bachelors of graphic design in institutions of higher art education.*

References

- Boichuk, O. V., Holoborodko V. M., Opaliev M. L., & Sbitnieva N. F. (2021). *Dyzain i erhonomika [Design and ergonomics]: ukrainsko-anhliiskyi terminolohichniy slovnyk*. Kharkiv: KhDADM [in Ukrainian].
- Danylenko, V. Ya. (2005). *Dyzain Ukrainy u svitovomu konteksti khudozhno-proektnoi kultury [Design of Ukraine in the world context of art and design culture]: monohrafiia*. Kharkiv: KhDADM; Koloryt [in Ukrainian].
- Dubrovina, A. P., & Doronina, S. O. (2021). *Ukrainskyi shryft: vytoky, etapy formuvannia, stylistychni osoblyvosti [Ukrainian font: origins, stages of formation, stylistic features.]. Mystetstvoznavchi zapysky [Art history notes]*, 40, 10-14 [in Ukrainian].
- Fursa, O. O. (2014). *Tendentsii rozvytku dyzain-osvity v Ukraini (druha polovyna KhKh – pochatok XXI stolittia) [Trends in the development of design education in Ukraine (second half of the 20th - beginning of the 21st century)]*. (Extended abstract of D diss.). Zhytomyrskiy derzh. un-t im. Ivana Franka. Zhytomyr [in Ukrainian].

- Komarovska, O. A., & Prosina O. V. (2020). Mystetska osvita: vektory reformuvannia [Art education: vectors of reform]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy [Bulletin of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine]*, 2 (1), 1-6 [in Ukrainian].
- Mitchenko, V. S. (2018). *Kalihrafiia. Vzaiemovplyvy shryftiv: teoriia i praktyka; kyrylytsia i latynytsia; istoriia i suchasnist [Calligraphy. Interactions of fonts: theory and practice; Cyrillic and Latin; history and modernity]*. Kyiv: Laurus [in Ukrainian].
- Padalka, H. M. (2009). Mystetska osvita: suchasni problemy rozvytku [Art education: modern problems of development]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Serii 14: Teoriia i metodyka mystetskoï osvity [Scientific journal of the National Pedagogical University named after M. P. Drahomanov. Series 14: Theory and methods of art education]*, 7 (12), 3-9 [in Ukrainian].
- Pliaka, L. V., & Tiurina V. O. (2009). Profesiina kompetentnist yak faktor formuvannia konkuretopromozhnosti maibutnykh fakhivtsiv [Professional competence as a factor in shaping the competitiveness of future specialists]. In *Molodizhna polityka: problemy i perspektyvy [Youth policy: problems and prospects]: materialy VI Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii* (pp.135-137). Drohobych: Redaktsiino-vydavnychi viddil DDPU im. Ivana Franka [in Ukrainian].
- Prusak, V. F. (2006). *Orhanizatsiino-pedahohichni zasady pidhotovky maibutnykh dyzaineriv u vyshchykh navchalnykh zakladakh Ukrainy [Organizational and pedagogical principles of training future designers in higher educational institutions of Ukraine]*. (PhD diss.). Prykarpatskyi nats. un-t im. Vasylia Stefanyka. Ivano-Frankivsk [in Ukrainian].
- Tytarenko, V. P. (2016). Rozvytok dyzain-osvity u vyshchykh navchalnykh zakladakh Ukrainy [Development of design education in higher educational institutions of Ukraine]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Pedahohika [Scientific notes of Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatyuk. Pedagogy]*, (2), 287-290 [in Ukrainian].
- Shpak, O. (2023). Sutnist poniattia «kalihrafiia»: teoretychnyi dyskus [The essence of the concept of "calligraphy": a theoretical discussion]. In *Society and Science Interconnection: scientific collection proceedings of the 2nd International scientific and practical conference* (No 153, p.177-182). Portugal. Retrieved from <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/3252/3285> [in Ukrainian].
- Yakovliev, M. I. (Ed.). (2010). *Dyzain [Design]: slovnyk-dovidnyk*. In-t problem suchasnoho mystetstva NAM Ukrainy. Kyiv: Feniks [in Ukrainian].
- Zakharova, S. O. (2010). Dyzain yak kulturnyi fenomen: teoretyko-metodolohichni analiz [Design as a cultural phenomenon: theoretical and methodological analysis]. *Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii [Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhya State Engineering Academy]*, 42, 80-88 [in Ukrainian].

Одержано 10.04.2023 р.